

Ötvenéves forradalom

1956 2006

SZERKESZTETTE: ÚJSÁSZI ILONA • 2006. OKTÓBER 21.

Szeged forró októbere

Jubileumot, az 1956-os forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulóját ünnepeljük. Az ebből az alkalomból szeptember 30-án induló, hétvégi cikksorozatunkkal fölidéztük a fél évszázaddal ezelőtti őszi hangulatát, bemutattuk a forradalom első független szervezetét, a Szegeden megalakult

Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét (MEFESZ), a szabadságharc első vezetőit és vérüket áldozó hőseit. A nemzeti ünnepet köszöntő őszállításunkkal a legforróbb októberi napok eseményeit, a sokaság követeléseit, emlékfoszlányokat, az akkori és a mai emberarcokat villantjuk föl.

OKTÓBER 23., KEDD: A fővárosi események hírére kora este az egyetemisták a szegedi Dóm térről a Széchenyi, majd a Klauzál térre vonulnak. A Kossuth-szobornál egy MEFESZ-tag elszavalja a Nemzeti dalt. A tömeg rendezett sorokban a Kossuth Lajos sugárúton a Szegedi Kendergyár felé veszi az irányt. Innen és más gyárakból a műszak végén munkások csatlakoznak a belváros felé visszainduló menet-hez. A színháznál az erkélyen nemzeti lobogók és fátylával megvilágított Kossuth-címer fogadja a tüntető tömeget. Több beszéd is elhangzik a diákok, a munkások és a parasztok szövetségéről, az ország demokratizálásáról.

„...A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérnek kellett elhullnia – s ez a vérfolyam most már alvad az emlékezetben...” (Camus: A magyarok vére)

OKTÓBER 24., SZERDA: Kora hajnaltól Nagylak felől szovjet tankok vonulnak át Szegeden Budapest felé. Délután több ezer diák, munkás vonul a városi pártbizottság Tisza-parti székháza elé. Felfegyverzik a pártaktivistákat. Kijárási tilalom, de diákok gyülekeznek a kendergyárnál, összetűznek a tün-

tetők és a karhatalmisták. **OKTÓBER 25., CSÜTÖRTÖK:** Délután a Klauzál téren a Kossuth-szobor körül tartott nagygyűlésről a tömeg a Széchenyi térre vonul, eltávolítják a szovjet címereket, a vörös csillagokat. Éjjel a városházán tárgyalás kezdődik a felkelők képviselői és katonai parancsnokság

között – közben többezres tömeg követeli a forradalmi tanács megalakítását. A kudarccal végződő megbeszélésről Kováts József beszél a tömegnek, másnapra nagygyűlést hirdet a Széchenyi térre.

OKTÓBER 26., PÉNTEK: Hajnalban katonai erősítés érkezik Szegedre Kiskunmajsáról; szovjet harckocsik szállják meg a híd környékét. Reggel leáll a munka Szeged nagyobb üzemeiben. Kora délelőtt munkások, diákok, szegediek özönölnek a Széchenyi tér felé, de oda a katonai kordon miatt nem tudnak bejutni. A nagygyűlést megakadályozandó lövés(ek) dördül(nek), Schwarcz Lajos kendergyári munkást eltalálja egy halálos lövedék, többen megsebesülnek. A tömeg az egyetem Ady téri sportpályájára vonul, tiltakozó nagygyűlést tart. Délután röplapokat szórnak: a felkelők a párt funkcionáriusainak leváltását követelik, a Katonai Közigazgatási Parancsnokság főlhívása a statáriumot tudatja. A karhatalom és a katonák a város több pontján is tömeget oszlatnak – az üzemekben munkástanácsok alakulnak.

OKTÓBER 27., SZOMBAT: Reggelre a honvédség lezárja a Szegedre vezető utakat. A városban igazoltatások, gyülekezési tilalom. Délben a városházára hívja a diktatúra parancsnoka Szeged munkástanácsainak képviselőit. A városi forradalmi munkástanács elnökévé – közfelkiáltással – Perbír Józsefet, az egyetem jogtudományi kara dékánhelyettesét választják. Föllépésére a szovjet csapatmozgás megszűnt, a sztrájk beszüntetésére szólítják föl a munkásokat, átveszik a város életének irányítását.

Ujj László fotója először látható újságoldalon – 1956 októberében a szegedi utcákon is dübörögtek a tankok

FOTÓK: MÓTA FERENC MÚZEUM GYŰJTEMÉNYE

MÁRTÍR LETT A SZŐREGI FÖLDESI TIBOR

Az őszi, fényes ünnep a gyász napja is

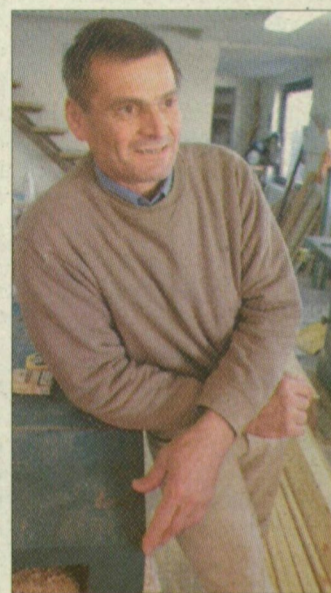
Az 1956-os forradalom ünnepén gyászol a szőregi Földesi család. Az őszi szabadságharcban ketten is részt vettek a Földesi testvérek közül. Gusztávot több év börtönre ítélték. Tibor az üzemi munkástanács elnöke volt, disszidált, majd hazatért – itthon kötél általi halálra ítélték, és kivégezték.

Földesi Tibor 1923-ban született Szőregen. Családot már Esztergomban alapított, az ottani repülőgépgyárban elektromos fejlesztésekkel foglalkozott. Tanítónő feleségével és gyermekeikkel, a hatéves Tiborral és a hároméves Katikával 1956-ban költözött vissza Szegedre.

– 1956. október 23-án mentem haza az iskolából. Akkor már tüntettek – emlékezett vissza az ötven évvel ezelőtti eseményekre a mártírhalt szőregi forradalmár fia, Földesi Tibor. – Hazafelé az utcán hallott rigmust skandalizáltam: „Munkát, kenyeret, Rákossinak kötelet!” Amikor anyám meghallotta, nagyon megijedt, le is szidott. Olyan időkben élünk, amikor egyik szomszéd feljelentette a másikat...

Földesi Tibor először a Vadász utcai szövetkezet munkástanácsa foglalkoztatta, majd a városi munkástanácsban is tevékenykedett. – Perbír Józseffel volt együtt apám – folytatta Földesi Tibor. – Hogy mit csinált, hol járt, arról még anyám is keveset tudott. A három Földesi testvér közül *Ernő* fegyelmezett állampolgár volt, úgy gondolta, a rendszert olyannak kell elfogadni, amilyen. – Apámnak viszont nem tetszett, hogy félni kellett mindenért, s figyelni, ki kinek miről mit mondott. Úgy tartotta, félelemben nem lehet élni. Másik testvére, Gusztá bácsi több év börtönbüntetést kapott azért, mert apám kérésére valamit elvitt a felkelők egy másik csoportjának.

A Földesi gyerekek, Tibor és Katalin a forradalom leverése után már nem találkoztak apjukkal. Amikor tudható volt, hogy nem győzhet a forrada-

Földesi Tibor véletlen elszólásból tudta meg, apját, Földesi Tibort kivégezték

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

lom, az apa Münchenbe disszidált. A népi demokrácia elleni felkelés vezetése volt a bűne, tudta, hogy akár halálos ítéletre is számíthat.

1957-ben Kádár János külföldön sugárzott rádióbeszédben ígért amnesztiát azoknak, akik nem követtek el köztörvényes bűncselekményt. Földesi Tibor 1957 októberében úgy jött vissza az országra, ahogy elment: a zöldhatáron. Útban hazafelé tartóztatták le. Először a szegedi börtönbe vitték, majd a Markó utcai gyűjtőbe.

– Az apámat, bár civil volt, a katonai bíróság ítélte el, és a katonai bíróság tárgyalta az ügyet másodfokon is. 1958. január 30-án halálra ítélték, és másnap hajnalban kivégezték. Idő sem volt a kegyelmi kérvény benyújtására. Földesi Tibor és húga, Katalin sokáig nem tudták, hogy édesapjuk már nem él. Ha kérdezték otthon, mikor jön haza, csak annyit mondtak nekik az őket óvó felnőttek: majd később. A fiú 11–12 éves lehetett, amikor egy véletlen elszólásból kiderült számára: apját kivégezték.

– Rossz érzés volt. Ugyanezt éreztem akkor is, amikor a rendszerváltás után egy napilap lehozta az 56-os halálra ítélt névsorát, s ott olvastam az apámet is.

Katalin általános iskolás volt, amikor a bátyja mesélt neki a forradalomról, édesapjuk halálának körülményeiről.

– Ami velünk történt, az egész életünkre bélyeget nyomott – mondta Katalin. – Azt a hátrányt, amit okozott, soha nem tudtuk behozni. A családunk akkor nyugodott meg, amikor rehabilitálták édesapámat.

301-es parcella

A Földesi család minden esztendőben, október 23-án megemlékezik a forradalomról. Tették ezt akkor is, amikor ez a nap még nem volt piros betűs ünnep. Az állami rendezvényeken nemigen vesznek részt, Földesi Tibor minden esztendőben Budapestre utazik a feleségével. Koszorút visz a 301-es parcellában eltemetett édesapja sírjára. A család kérhetne volna az újratemetést, de nem tette. Úgy gondolják, a legjobb az, ha a fiatalon kivégzett férj, édesapa, nagypapa a nemzeti emlékhelyen pihen. Azok között, akik vele együtt harcoltak a szabadságért.

NYEMCSOK ÉVA